

# Magyarország kulturális turizmusa

A világörökségi helyszínek olyan kulturális vagy természeti szempontból egyedinek számító értékek, melyet az UNESCO keretén belül működő világörökségi bizottság a világörökség-programba felterjesztett. A program célja az emberiség kulturális és természeti örökségének védelme, azok nyilvántartásba vétele. A programot a világ kulturális és természeti örökségének megővését célzó egyezmény (Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage) név alatt 1972. november 16-án alapították. 2006-ban összesen 137 országban 812 helyszín viseli a világörökségi helyszín kitüntető címet. Az egyezmény aláírásával valamennyi részes állam kötelezettséget vállal arra, hogy a saját területén fekvő világörökségi helyszíneket óvja, és megőrzi a későbbi generációk számára, illetve hogy lehetősége szerint hozzájárul a világörökségi listán szereplő helyszínek védelméhez.



## Tervezett magyarországi világörökségi helyszínek:

- Tarnóc őslélekvé
- A Komárom / Révkomárom-i erőrendszer
- „Dunakanyar kultúrtáj”
- A rózsadombi termálkarszt területe
- Lechner Ödön és kortársai, a magyar szecesszió
- A Tihanyi-félsziget, a Tapolcai-medence tanúhegyei és a Hévízi-tó
- A római limes magyarországi szakasza
- Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok
- Tájházhálózat Magyarországon
- A Kárpát-medence északi részének fatemplomai

## Europa Nostra

Az európai kontinens kulturális örökségének védelme a nemzeti mellett a nemzetközi fórumokon is egyre nagyobb jelentőséget kap. 1963-ban alakult meg az Europa Nostra páneurópai szervezete, melynek alapvető célja, hogy a térségben működő műemlékvédelemmel, vidék- és város-tervezéssel foglalkozó civil szervezetek és szakmai egyesületek összefogásával elősegítse az európai identitás megerősítését és az épített és természetes környezet megővését.

Az Europa Nostra tagjai között ma több mint kétszázhusz NGO-t (nem kormányzati szervezetet), százhetven helyi és regionális szervezetet, valamint közel ezer egyéni tagot találhatunk.

A kezdeményezés tevékenységi köre nem korlátozódik az Európai Unió tagállamaira, hanem egy szélesebben értelmezett Európa-konceptiót igyekszik megtestesíteni, amelybe beletartoznak Oroszország, Ukrajna, valamint a kaukázusi és a balkáni országok is.

Az Europa Nostra megalapítása óta jelentős befolyásra tett szert a műemlékvédelem, a vidék- és város-tervezés, valamint az épített és természetes környezet megőrzésének területén. Elsődleges feladata a politikai határokon átvívelő, a kulturális diverzitás, az ezen nyugvó európai identitás megővése.

A szervezet 1990 óta ítéli oda az Europa Nostra-díjat az építészeknek, tervezőknek, üzemeltetőknek és megrendelőknél, akik tevékenységükkel jelentős mértékben hozzájárultak az európai kulturális és természeti örökség megővéséhez. Érmes a kimagaslóan magas színvonalú projektek kapnak, míg a többi győztest oklevéllel jutalmazták.

## HUNGARIKUMOK

A magyar jogszabályok - az uniós joggal összhangban - nem ismerik a hungaricum fogalmát, hanem ehelyett a földrajzi eredetvédelemmel foglalkoznak, azaz általában részesülhet az eredetmegjelölés, ha a termék különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható. A fogalom legszűkebb értelmezése a non-profit szervezetként működő Hungaricum Clubhoz fűződik.

A klubot a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt., a Pick Szeged Rt., a Tokaji Kereskedőház Rt. és a Zwack Unicum Rt. alapította 1999-ben. Definíciójuk szerint hungaricum az a termék, amely nagy hagyományokkal bír, kiemelkedő minőségű, nemzetközileg ismert és elismert, valamint alkalmas arra, hogy arról egy külföldi Magyarországot azonosítsa.

A magyar márkák, így a tágabb értelemben hungaricumnak tekintett cikkek kollektív népszerűsítését és az országhép javítását tűzte ki célul a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium is, amikor létrehozta az Agrármarketing Centrumot (AMC). A centrum a magyar agrártermékek bel- és külföldi versenyképességének javítását, elsősorban kiállítások, vásárok, bemutatók és egyéb eladási színpadok, illetve pr- és reklámakciók szervezését végzi. A tradicionális értékek védelmére Brüsszeltől a későbbiekben lehet majd közösségi támogatásokra is pályázni. Ezek a támogatások várhatóan a magyar cégek számára is hamarosan rendelkezésre állnak. Sok nyugat-európai országnak akár kilencven-száz terméke is eredetvédelemben részesül. 1992-ben az EGK közösségi védelmet adott azon termékeknek, amelyek a saját országukban jogi oltalmat nyertek, s nevükben hordozzák a történelmi és mindmáig működő gyártási helyük földrajzi nevét. A csatlakozás során a közösségi joganyagba a magyar termékek jogi oltalmát is beemelték. Az EU-ban elsősorban a minőségi boroknak, illetve a biotermékeknek lenne esélyük, valamint az olyan innovációknak, mint például a Gyulai Húskombinát Rt. ugyancsak hungaricumnak nyilvánított, díjnyertes, mangalicahúsból készített kolbász.

Az Országgyűlés 32/2004. (IV.19.) OGY határozatában a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajtákat nemzeti kincsé nyilvánította. Ilyen értelemben ezek is hungarikumnak számítanak. Az alábbi lista tartalmazza a fenti definíció szellemének megfelelő hungarikumokat. Ezek térképi ábrázolása sok esetben problematikus, mivel jellemző előfordulásuk nem egyetlen, hanem több földrajzi ponthoz, esetleg jelentősebb kiterjedésű térséghez kötődik. Ezekben az esetekben eltekintettünk a térképi megjelenítéstől.

**ÉTTEL, ITAL:** aszalt szilva, birsalmasajt, Boci csoki, bodzalekvár, búza-csíramálé, csíramálé, mangalicakolbász, mangalicaszalonna, méz, mézeskalács, somlekvár, szaloncukor, szatmári szilvalekvár, tönkölybúza, Óvári sajt, Unicum.

**ZÖLDSÉG:** gomba-, laskagombafajták.

**FÜSZER:** kiskunsági gyógy- és fűszernövények, cseresznyepaprika.

**SZŐLŐ, GYÜMÖLCS:** szabolcsi alma.

Hungarikum szőlőfajták: Irsai Olivér, Cserszegi Fűszeres, Juhfark.

**GYÓGYÁSZAT:** homoktövis, gyógyvíz.

**KUTYA:** erdélyi kopó, komondor, kuvasz, magyar agár, magyar vizsla mudi, puli, pumi, drótszörű magyar vizsla, rövidszörű magyar vizsla.

**HASZONÁLLAT:** magyar tarka szarvasmarha, magyar szürke szarvasmarha, magyar bivaly, fehér hortobágyi racka, fekete hortobágyi racka, gyimesi racka, cigája, cikta, magyar (parlagi) kecske, szőke mangalica, fecskehasú mangalica, vörös mangalica, fehér magyar tyúk, sárga magyar tyúk, csőrénnyakú, kendermagos magyar tyúk, fogolyszínű magyar tyúk, erdélyi kopasznyakú tyúk, rézpulyka, bronzpulyka, fodrostollú magyar lúd, simatollú magyar lúd, magyar kacsa, magyar gyöngytyúk, magyar óriás nyúl, Gidrán, magyar hidegvérű, magyar parlagi szamár.

**HALAK:** pontyok, lesőharcsa, tokfélék, balatoni fogassüllő, sebespisztráng.

Forrás: Hegyi Zs., 2006